

POSTANOWIENIE

13 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

Protokolant Agnieszka Jedynak

na skutek skargi kasacyjnej S. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w L.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 5 marca 2020 r., I AGa 7/20,

w sprawie z powództwa S. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.

przeciwko V. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o zapłatę,

I. na podstawie art. 267 TFUE postanawia zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującymi pytaniami:

1. Czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w świetle wykładni przyjętej przez TS w wyroku w sprawie C-487/19 należy interpretować w ten sposób, że wyznaczenie sędziego Sądu Najwyższego do czasowego orzekania w innej Izbie Sądu Najwyższego bez jego zgody narusza zasadę nieusuwalności i niezawisłości sędziów analogicznie do przeniesienia sędziego sądu powszechnego między dwoma wydziałami tego samego sądu, gdy:

- sędzia zostaje wyznaczony do orzekania w sprawach, których materia nie pokrywa się z właściwością rzeczową Izby, do orzekania w której sędzia Sądu Najwyższego został powołany;

- od decyzji o takim wyznaczeniu sędziego nie ma zapewnionej drogi sądowej spełniającej wymagania określone w pkt 118 wyroku w sprawie C-487/19;

- zarządzenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o wyznaczeniu do orzekania w innej Izbie oraz zarządzenie Prezesa kierującego pracą ICSN o przydziale konkretnych spraw zostały wydane przez osoby powołane na stanowiska sędziowskie w Sądzie Najwyższym w takich samych okolicznościach, jak w sprawie C-487/19, a w świetle dotychczasowego orzecznictwa postępowania sądowe z udziałem takich osób są nieważne bądź naruszają prawo strony do rzetelnego procesu z art. 6 EKPCz;

- wyznaczenie sędziego do orzekania bez jego zgody na czas określony w innej Izbie Sądu Najwyższego niż ta, w której pełni służbę, przy jednoczesnym pozostawieniu obowiązku orzekania w Izbie macierzystej, nie ma podstawy w prawie krajowym;

- wyznaczenie sędziego do orzekania bez jego zgody na czas określony w innej Izbie Sądu Najwyższego niż ta, w której pełni służbę prowadzi do naruszenia art. 6b dyrektywy 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy (Dz. U. UE. L. z 2003 r. Nr 299)?

2. Niezależnie od odpowiedzi na pierwsze pytanie, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że nie jestem sądem „ustanowionym ustawą” sąd w składzie ukonstytuowanym w wyniku wydania zarządzenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o wyznaczeniu do orzekania w innej Izbie Sądu Najwyższego oraz zarządzenia Prezesa kierującego pracą Izbą Cywilną Sądu Najwyższego o przydziale konkretnych spraw przez osoby powołane na stanowiska sędziowskie w Sądzie Najwyższym w takich samych okolicznościach, jak w sprawie C-487/19, gdy z dotychczasowego orzecznictwa

wynika, że postępowania sądowe z udziałem tak powołanych osób są nieważne bądź naruszają prawo strony do rzetelnego procesu z art. 6 EKPCz?

3. W przypadku udzielenia pozytywnej odpowiedzi na pierwsze pytanie lub udzielenia odpowiedzi na pytanie drugie, zgodnie z którą tak ustanowiony sąd nie jest sądem „ustanowionym ustawą”, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że sędziowie powołani w skład sądu ustanowionego w sposób opisany w pytaniach 1 i 2 mogą odmówić podejmowania czynności w przydzielonej im sprawie, w tym orzekania, uznając za nieistniejące zarządzenia o wyznaczeniu do orzekania w innej Izbie Sądu Najwyższego oraz o przydzieleniu konkretnych spraw, czy też mają wydać orzeczenie, pozostawiając w gestii stron decyzję o jego ewentualnym zaskarżeniu z powodu naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy przez sąd spełniający wymagania z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz art. 47 KPP?

II. zawiesza postępowanie kasacyjne na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. (*per analogiam*).

[az]

UZASADNIENIE

Po prawomocnym oddaleniu powództwa S. sp. z o.o. w L. przeciwko V. z o.o. w W. (poprzednio i. sp. z o.o. w W.) o zasądzenie 1 976 077,44 zł, strona pozwana wniosła o zwrot spełnionego świadczenia w kwocie 2 761 741,07 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 3 marca 2017 r.

Strona powodowa, domagając się oddalenia wniosku, podniosła, że wierzytelność będącą przedmiotem sporu zbyła na rzecz G. sp. z o.o. w L., przez co nie jest zobowiązana do zwrotu nienależnego świadczenia, którego nie otrzymała.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 20 marca 2020 r., zasądził od strony powodowej S. sp. z o.o. w L. na rzecz strony pozwanej V. sp. z o.o. w W. (poprzednio i. sp. z o.o. w W.) kwotę 2 761 741,07 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 sierpnia 2017 r. do dnia zapłaty.

Strona powodowa zaskarżyła skargą kasacyjną w całości powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego.

Postanowieniem z dnia 16 lipca 2021 r. Sąd Najwyższy przyjął skargę kasacyjną do rozpoznania, która zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego Izbą Cywilną (dalej jako Prezes IC.SN) z dnia 5 stycznia 2022 r. została skierowana do referatu sędziego Karola Weitza i ostatecznie została zarejestrowana pod sygnaturą II CSKP 1086/22.

Zarządzeniem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego (dalej PPSN) nr 31/2023 z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie wyznaczenia sędziego Sądu Najwyższego do orzekania na czas określony w Izbie Cywilnej, wyznaczono sędziego Romualdę Spyt do orzekania w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego na czas określony od dnia 1 kwietnia do 30 czerwca 2023 r., ustalając jednocześnie zasady przydziału spraw na każdy miesiąc okresu wyznaczenia (po trzy najstarsze sprawy zarejestrowane w repertorium CSKP lub CNPP jako sędziemu sprawozdawcy oraz wyznaczono tego sędziego do składu orzekającego w charakterze innym niż sprawozdawca w nie mniej niż dwóch i nie więcej niż w siedmiu sprawach rozpoznawanych w składach wieloosobowych).

Następnie, zarządzeniem SSN Tomasza Szancillo z dnia 24 marca 2023 r., działającego w zastępstwie Prezesa IC.SN, sprawa II CSKP 1086/22 została skierowana do referatu SSN Romualdy Spyt, a podstawą zmiany sędziego

sprawozdawcy było wspomniane zarządzenie nr 31/2023, z jednoczesnym przewidywanym terminem posiedzenia w sprawie na czerwiec 2023 r.

Zarządzeniem SSN Romualdy Spyt wyznaczono termin posiedzenia niejawnego na dzień 13 czerwca 2023 r. Utworzony tego dnia skład Sądu Najwyższego, do rozpoznania sprawy cywilnej II CSKP 1086/22, składał się z dwóch sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (dalej jako IPIUS) Sądu Najwyższego (drugi członek ze składu z IPIUS został wyznaczony do orzekania analogicznie jak sędzia sprawozdawca) oraz – jako Przewodniczącego posiedzenia – sędziego na co dzień orzekającego w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego (dalej IC.SN).

Sąd Najwyższy w składzie trzyosobowym, rozpoznając skargę kasacyjną w sprawie II CSKP 1086/22, powziął wątpliwości co do wykładni przepisów prawa UE tożsame z przedstawionymi w pytaniu prejudycjalnym zawartym w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2023 r. w sprawie II CSKP 501/22 (stąd też przytoczenie przedstawionej w nim argumentacji).

1. Przede wszystkim chodzi o to, czy sąd odsyłający, ukształtowany zarządzeniami PPSN oraz Prezesa IC.SN (względnie osoby przez niego upoważnionej), spełnia kryteria sądu określone w sprawie C-487/19. Wątpliwości na tym tle wynikają dlatego, że sędziowie wyznaczeni do orzekania w innej Izbie Sądu Najwyższego zostali pozbawieni prawa do skutecznego środka odwoławczego w celu kontroli zasadności i prawidłowości zarządzenia PPSN. Po wtóre, wyznaczenie do orzekania miało miejsce bez zgody przenoszonych sędziów i do tego obejmowało odrębny – od ich specjalności – zakres prawa materialnego. Po trzecie, osoby wydające zarządzenia znajdują się w takiej samej sytuacji, jak sędziowie opisani w sprawie C-487/19, gdyż objęcie przez nich urzędu nastąpiło z rażącym naruszeniem podstawowych reguł procedury powoływania sędziów Sądu Najwyższego, stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania systemu sądownictwa (pkt 152 uzasadnienia wyroku C-487/19). Powstaje także pytanie, czy wobec podniesionych naruszeń wyznaczeni do orzekania sędziowie mogą powstrzymać się od

wykonywania tych zarządzeń, by w ten sposób zapobiec wadliwie ukształtowanemu składowi Sądu Najwyższego, czy też mimo szeregu uchybień są zobligowani do sprawowania wymiaru sprawiedliwości w innej Izbie Sądu Najwyższego.

2. Problem prawa unijnego, występujący w niniejszej sprawie dotyczy standardu unijnego w zakresie przesuwania sędziów krajowych (bez ich zgody), orzekających także w sprawach unijnych, do orzekania w innej jednostce organizacyjnej sądu krajowego niż ta, w której normalnie pełnią służbę. Sąd Najwyższy powziął wątpliwości w zakresie wykładni przepisów prawa unijnego w zakresie, w jakim doszło do wyznaczenia składu rozpoznającego skargę kasacyjną pod sygnaturą II CSKP1086/22, to jest czy wyznaczenie sędziów do orzekania w innej Izbie Sądu Najwyższego, bez ich zgody w okolicznościach poniżej opisanych w punktach 15. i następnych, narusza zasadę nieusuwalności i niezawisłości sędziów, czyli prowadzi do dekompozycji sądu i ingeruje w prawo do rzetelnego procesu. W przekonaniu sądu pytającego problem ten ma oparcie w art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej i zasadzie skutecznej ochrony sądowej praw, jakie jednostki wywodzą z prawa UE jako zasadzie ogólnej tego prawa.
3. Również zgodnie z art. 47 KPP każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd, ustanowiony uprzednio na mocy ustawy (zob. pkt 102 wyroku TSUE (Wielka Izba) z dnia 6 października 2021 r., C-487/19 oraz m.in. wyroki w sprawach: C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19). W orzecznictwie TSUE, w sprawach związanych z ochroną sądową, wyraźnie podkreśla się efektywność tej ochrony i gwarancje prawa do sądu, które - zgodnie z zasadą pierwszeństwa i bezpośredniego stosowania prawa unijnego - ograniczają autonomię proceduralną państwa członkowskiego. Dlatego kompetencja Trybunału do oceny systemów państw członkowskich, dokonywana w oparciu o art. 19

TUE w związku z art. 47 KPP, dotyczy podstawowych zasad, na których opiera się funkcjonowanie sądownictwa, przy nienaruszalności autonomii proceduralnej państwa członkowskiego. Należy jednak mieć na względzie, że zasady te określają granice, w jakich mieści się swoboda państw członkowskich w odniesieniu do organizacji wymiaru sprawiedliwości oraz autonomii proceduralnej (por. wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska [Niezależność Sądu Najwyższego], C-619/18, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo). Wśród składników prawa do sądu Trybunał wskazywał, że znaczenie ma nie tylko prawo do skargi sądowej, ale również gwarancje odnoszące się do bezstronności i niezależności sędziego oraz statusu i kompozycji sądu jako ustanowionego zgodnie z prawem. Jednocześnie należy zauważyć, że wymóg niezawisłości sędziowskiej Trybunał powiązał nie tylko z prawem do skutecznej ochrony sądowej, ale także z prawem do rzetelnego procesu sądowego, które to prawo ma fundamentalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw wywodzonych przez jednostki z prawa Unii oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim wyrażonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego (zob. wyroki: z dnia 20 kwietnia 2021 r., C-896/19, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska [system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów], C-791/19 pkt 58).

4. W przedstawianym pytaniu Sąd Najwyższy zwraca uwagę na nowy istotny aspekt zarówno prawa do skutecznej ochrony prawnej, jak i prawa do rzetelnego procesu, jakim jest merytoryczna kompetencja sędziego do rozpoznania danej sprawy sądowej. W przypadku sędziego Sądu Najwyższego wymogi kompetencyjne nabierają szczególnego znaczenia ze względu na miejsce i funkcję tego Sądu w systemie sądownictwa. Sąd Najwyższy jest organem powołanym m.in. do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne oraz kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych

w celu zapewnienia ich zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych (art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, jednolity tekst: Dz. U. Dz. U. z 2023 r., poz. 1093, dalej jako u.SN). Z tego powodu sędziowie tego Sądu muszą wykazać się wysokim poziomem wiedzy prawniczej, potwierdzonym zdobytym doświadczeniem zawodowym bądź pozycją naukową (art. 30 u.SN). Nabyte przez sędziów Sądu Najwyższego doświadczenie zawodowe, jak i osiągnięty status naukowy mają charakter wyspecjalizowany, co oznacza, że powinni oni być wybitnymi znawcami określonej dziedziny (lub co najwyżej kilku dziedzin) prawa. Co więcej, według kryterium merytorycznego (rzeczowego) dokonany został również podział Sądu Najwyższego na Izby (art. 3 u.SN). Do poszczególnych Izb powinni być przydzielani sędziowie posiadający wiedzę i doświadczenie zawodowe odpowiadające właściwości danej Izby. W przeciwnym razie, w braku rozbudowanego aparatu wspierającego sędziów (porównywalnego np. z gabinetami sędziów TS), sędziowie Sądu Najwyższego będą musieli zapoznawać się każdorazowo z materią danej sprawy *ad hoc*, co jest wykluczone przy organizacji pracy w Sądzie Najwyższym (sprawy wyznaczane są na termin do rozpoznania według kolejności wpływu, a nie w momencie, gdy sędzia sprawozdawca lub skład orzekający uznał, że sprawa została już przeanalizowana w stopniu pozwalającym na jej rozstrzygnięcie). W konsekwencji należy przyjąć, że kompetencje merytoryczne sędziów Sądu Najwyższego są główną gwarancją należytego wykonywania zadań, o których mowa w art. 1 u.SN. Specjalistyczna wiedza uzyskana modelowo w wyniku wieloletniej służby sędziowskiej, praktyki prawniczej lub działalności naukowej pozwala sędziemu różnicować nakład pracy między sprawami typowymi, z powtarzalnymi problemami prawnymi, a sprawami nietypowymi, oryginalnymi, wymagającymi wykorzystania nie tylko wiedzy w określonej dziedzinie, ale także szerszego i złożonego kontekstu systemowego (np. interakcji między prawem unijnym a prawem konstytucyjnym i prawem krajowym stosowanym do rozstrzygnięcia danej sprawy).

5. W prawie krajowym (art. 35 § 3 u.SN) istnieje norma zezwalająca PPSN na wyznaczenie sędziego do orzekania w innych sprawach niż te, z którymi zwykle pracuje. To wyznaczenie może nastąpić za zgodą sędziego (ten wątek nie występuje w pytaniu sądu odsyłającego) albo bez jego zgody. W tym drugim przypadku – skoro jest to wyjątek od zasady – reguły wyznaczania do orzekania nie mogą być wykładane rozszerzająco. Artykuł 35 § 3 u.SN zezwala wyznaczyć sędziego do orzekania (bez jego zgody) tylko do konkretnej (oznaczonej w zarządzeniu PPSN) sprawy (liczba pojedyncza nie jest tu przypadkowa). Może tak być, gdy jej materia pokrywa się z właściwością dwóch Izb Sądu Najwyższego i konieczna jest wspólna uchwała albo skutek wyłączenia się wszystkich sędziów Sądu Najwyższego w danej Izbie, zajdzie konieczność rozpoznania sprawy przez sędziów z innej Izby Sądu Najwyższego. Inna możliwość, to wyznaczenie do orzekania na czas oznaczony w innej Izbie Sądu Najwyższego, lecz wówczas sędzia powinien orzekać tylko w tej „nowej” Izbie, a nie być zobowiązany do łącznego orzekania w nowej i macierzystej Izbie Sądu Najwyższego. Takiej hybrydowej konstrukcji sprzeciwia się treść art. 35 § 3 u.SN
6. Rozwiązanie prawne przyjęte w art. 35 § 3 u.SN, polegające na możliwości wyznaczenia sędziego do orzekania w innej Izbie bez jego zgody, zwłaszcza gdy jest dokonywane bez uwzględnienia merytorycznych kompetencji sędziego do orzekania w określonej kategorii spraw, godzi w prawo do skutecznej ochrony sądowej, jak i w prawo do rzetelnego procesu sądowego. Warunkiem koniecznym realizacji obu tych praw jest posiadanie przez sędziego wiedzy i doświadczenia, gwarantujących prawidłowe rozpatrzenie sprawy. Warunek ten nabiera szczególnego znaczenia w postępowaniach prowadzonych przez sędziów Sądu Najwyższego. Oczekuje się od nich najwyższego poziomu wiedzy prawniczej, a ich rozstrzygnięcia stanowią następnie punkt odniesienia dla orzeczeń sądów niższych instancji. Nie bez znaczenia w kontekście przedstawianego zagadnienia jest akcentowana w orzecznictwie Trybunału wartość zaufania, jaką sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym i w państwie prawa

(zob. wyroki: z dnia 18 maja 2021 r., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, pkt 197; z dnia 19 listopada 2019 r. – sprawy połączone C-585/18, C-624/18 i C-625/18; z dnia 6 października 2021 r., C-487/19, a także orzeczenia ETPC: z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie Kleyn i in. przeciwko Niderlandom, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 191 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawie Ramos Nunes de Carvalho e Sá przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 145, 147, 149 i przytoczone tam orzecznictwo). Brak merytorycznego przygotowania sędziów do rozpatrywania określonego rodzaju spraw, a co za tym idzie wadliwość bądź niski poziom wydawanych rozstrzygnięć, niesie ze sobą ryzyko osłabienia zaufania publicznego do sądu i w konsekwencji szkodzi postrzeganiu sądu jako organu gwarantującego bezpieczeństwo prawne obywateli w państwie prawa.

7. Sąd pytający nie może skorzystać w niniejszej sprawie z opcji oceny konstytucyjnej wskazanych powyżej przepisów u.SN, ponieważ ścieżka kontroli konstytucyjnej nie funkcjonuje (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2019 r., III PO 7/18, OSNP 2020 nr 4, poz. 38, stanowiący wykonanie wyroku TSUE z dnia 19 listopada 2019 r., w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18). W pisemnych motywach powołanego wyroku (pkt 33 i 34) zwrócono uwagę na wadliwy tryb wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego (zob. M. Radajewski: glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 czerwca 2017 r., K 5/17, Państwo i Prawo, 2018 nr 3, s. 132-139, a ostatnio Małgorzata Pyziak-Szafrnicka: Trybunał Konstytucyjny *a rebour*, Państwo i Prawo 2020 nr 5, s. 25-45). Od tego czasu w obszarze wymiaru sprawiedliwości pojawiły się dodatkowe orzeczenia, w tym przede wszystkim wyrok ETPC z dnia 7 maja 2021 r., skarga nr 4907/18, *Xero Flor Sp. z o.o. v. Polsce*, CE:ECHR:2021:0507JUD000490718, skutecznie dezawuuujący prawo jednostki do sądu (przed Trybunałem Konstytucyjnym), skoro wybór jego członków (trzech) był naznaczony poważnymi nieprawidłowościami naruszającymi samą istotę przedmiotowego prawa. W ostatnim czasie na

podkreślenie zasługuje także wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 16 listopada 2022 r. (III OSK 2528/21, LEX nr 3433115), w którym podkreślono, że osoby powołane na stanowisko sędziego ze złamaniem przepisów Konstytucji, prowadzą niejako do „zainfekowania bezprawnością całego organu, który tym samym utracił w sensie materialnym zdolność do zgodnego orzekania z prawem”.

8. Sąd Najwyższy wyjaśnia, że odmienne stanowiska wyrażane w krajowym orzecznictwie (afirmujące rolę i działania tak ukształtowanego Trybunału Konstytucyjnego, zob. na przykład uchwałę podjętą w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 16 grudnia 2021 r., I NZP 5/21, OSNKN 2022 nr 1, poz. 1 czy też postanowienie wydane w Izbie Cywilnej: z dnia 6 października 2022 r. III CZP 88/22, LEX nr 3431059), pochodzą od osób, które uzyskały status sędziego po tak zwanych „reformach wymiaru sprawiedliwości”, a ich ułomne objęcie urzędu sędziego uważa się za utrwalone w orzecznictwie ETPC (zob. wyroki: z dnia 22 lipca 2021 r., Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19, CE:ECHR:2021:0722JUD004344719; z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19, CE:ECHR:2021:1108JUD004986819; z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20, CE:ECHR:2022:0203JUD000146920). Nie inaczej rzecz widzi TSUE (zob. wyrok wielkiej izby z dnia 6 października 2021 r., C-487/19). W powołanych orzeczeniach przesądzono, że orzekanie przez takie osoby, powołane do Sądu Najwyższego na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), stanowi naruszenie prawa do sądu i art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Z tego względu orzeczenie wydane z udziałem wadliwie powołanego sędziego stanowi naruszenie prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz art. 47 KPP w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji (zob. wyrok Sądu Najwyższego

z dnia 15 kwietnia 2021 r., III PSKP 13/21, OSNP 2022 nr 2, poz. 11; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2022 r., II PUB 1/22, LEX nr 3559593).

9. Dlatego obrona „nowego porządku” w celu zalegitymizowania swojego statusu nie może być uznana za poważny głos w debacie o stanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce.
10. W takiej sytuacji skierowanie pytania do Trybunału Konstytucyjnego (dalej TK) nie jest celowe, zwłaszcza że polski Sąd Konstytucyjny rozpoznaje sprawy niezwykle opieszale (na przykład pytanie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24 stycznia 2018 r. nie zostało do dziś rozpoznane przez TK [sprawa P 4/18], mimo wyznaczania kilku rozpraw). Nadto zwykle postępowania przed tym organem wszczynane są abuzywnie przez podmioty związane z większością rządzącą dla osiągnięcia systemowych celów, nie zaś dla ochrony praw i wolności jednostki. Rozstrzygnięcia zależnego sądu konstytucyjnego przyczyniają się do obniżenia poziomu tej ochrony, a także do podważenia dotychczasowych standardów konstytucjonalizmu (zob. Agnieszka Bień-Kacała: Nieliberalny sąd konstytucyjny w Polsce na przykładzie wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie aborcyjnej, K 1/20, PPK 2022 nr 5, s. 6-27). W końcu nie można także pominąć powszechnie znanej opinii publicznej, w tym za sprawą wypowiedzi samych osób powołanych do TK, informacji o różnego rodzaju zależnościach i nieformalnych kontaktach sędziów TK z przedstawicielami władzy politycznej, które to informacje nie pozwalają traktować TK jako Trybunału dającego gwarancje niezależności i niezawisłości przy wykonywaniu jego konstytucyjnych zadań (w ostatnim czasie wątpliwości czy ustała kadencja prezesa TK, czy też nie – zob. na przykład Dziennik Gazeta Prawna z 6 kwietnia 2023 r., a głos już w tej sprawie zabrali najważniejsi politycy w Polsce, w tym Prezydent RP, który wyraził stanowisko, że „skoro TK jest wewnętrznie pokłócony, to niech się odklóci i weźmie się do roboty” – Wprost z dnia 22 lutego 2023 r.)
11. Wobec powyższego jedyną drogą uzyskania odpowiedzi w zakresie

niezbędnego standardu ochrony jest odwołanie się do zasad prawa UE (równolegle z zasadami zawartymi w Konwencji), tak by wypracowany został model zapewniający transparentne reguły ukształtowania zasady nieusuwalności i niezawisłości sędziów, a tym samym prawidłową kompozycję sądu ostatniej instancji w celu realizacji prawa do rzetelnego procesu. Zasady unijne wiążą Polskę jako państwo członkowskie, a do tego nie kolidują w żaden sposób ze standardem konstytucyjnym (art. 45 Konstytucji RP), który operuje tymi samymi wartościami.

12. Jak wspomniano na wstępie, Sąd Najwyższy powziął wątpliwości w zakresie wykładni przepisów prawa unijnego w zakresie, w jakim doszło do wyznaczenia składu rozpoznającego skargę kasacyjną pod sygnaturą II CSKP 1086/22, to jest czy wyznaczenie sędziów do orzekania w innej Izbie Sądu Najwyższego, bez ich zgody w kontekście znaczenia ukształtowania składu sądu w taki sposób dla zasady nieusuwalności i niezawisłości sędziów. Wagę tych ostatnich wartości dostrzega i uwypukla TSUE w wyroku z dnia 6 października 2021 r., C-487/19 pkt 114, zgodnie z którym przeniesienie sędziego bez jego zgody do innego sądu lub przeniesienie sędziego bez jego zgody między dwoma wydziałami tego samego sądu także może naruszać zasady nieusuwalności i niezawisłości sędziów. Takie przeniesienia mogą bowiem stanowić środek służący kontrolowaniu treści orzeczeń sądowych, ponieważ nie tylko mogą one wpływać na zakres spraw przydzielanych danym sędziom do rozpoznania i prowadzenie spraw, które mają oni w swoim referacie, ale również mogą one mieć istotne następstwa dla życia i kariery tych sędziów oraz wywoływać skutki analogiczne do tych, z którymi wiążą się kary dyscyplinarne (pkt 115 uzasadnienia sprawy C-487/19).
13. Skoro TSUE dostrzegł zagrożenia w systemie sądownictwa powszechnego, to tym bardziej zasadne jest uzyskanie odpowiedzi TSUE w kontekście kompozycji Sądu Najwyższego oraz prawa do rzetelnego procesu na tym polu, który z racji swego umocowania i funkcji (art. 1 u.SN) zajmuje szczególną rolę w systemie wymiaru sprawiedliwości w kraju.

14. Idąc dalej, należy zauważyć, że standard ochrony (wypracowany w wyroku TSUE C-487/19) dotyczy sytuacji, w której sędzia jest bez swej woli skierowany do innego pionu orzeczniczego, ale w obrębie tej samej gałęzi prawa (tu prawa cywilnego i orzeka obecnie w pierwszej instancji, poprzednio w drugiej). Tymczasem sprawa, w której przedstawiono pytanie prejudycjalne obejmuje kwestię, w której – po raz pierwszy w historii Sądu Najwyższego po 1990 r. na tak masową skalę - doszło do przesunięcia sędziów bez ich zgody (z Izby macierzystej do innej, równoległej Izby SN), z pominięciem jakiejkolwiek procedury dialogu, doprowadzając w ten sposób do sytuacji, że co najmniej 20 sędziów skierowano do innego pionu orzeczniczego.
15. PPSN wyznaczył do orzekania sędziów w zupełnie innym obszarze prawa materialnego niż ten, w którym do tej pory orzekali, a przecież sędziowie SN są wysokiej klasy specjalistami, ale określonej dziedziny prawa. Dalsza perspektywa odnosić się będzie do sędziów IPIUS, albowiem dwóch z trzech członków składu pytającego wywodzi się właśnie z tej Izby.
16. Problem przesunięcia sędziów Sądu Najwyższego do orzekania w IC.SN rodzi inne problemy niż te, wynikające z analogicznego przesunięcia w sądach powszechnych. Wynika to przede wszystkim ze specyfiki usytuowania Sądu Najwyższego w systemie prawa. Nie jest to sąd powszechny, a dostęp do niego jest obwarowany ustawowo wyznaczonymi ograniczeniami. Sąd Najwyższy nie jest sądem kolejnej (trzeciej instancji) i nie rozpoznaje sprawy tak jak sąd powszechny (nie przeprowadza dowodów), lecz w dwuinstancyjnym systemie sądownictwa powszechnego jego zadaniem jest rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne. Ma to na celu zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Z kolei zgodnie z art. 183 ust. 1 Konstytucji Sąd Najwyższy sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania.
17. Przedstawione powyżej ustrojowe regulacje prowadzą do oczywistej

odpowiedzi, że ujednolicanie orzecznictwa, podejmowanie uchwał przez składy Sądu Najwyższego i tym samym sprawowanie nadzoru judykacyjnego jest możliwe tylko przez osoby, których kwalifikacje i doświadczenie zawodowe zostało ukształtowane w obrębie określonej dziedziny prawa, stanowiąc efekt wieloletniej ścieżki rozwoju zawodowego.

18. Kandydat na sędziego Sądu Najwyższego, który ubiega się o urząd na podstawie art. 31 § 1 u.SN (poprzednio na mocy art. 24 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2013 r. poz. 499) zgłasza się na obwieszczenie do pełnienia służby w oznaczonej Izbie tego Sądu. Może zatem przypuszczać – chociażby na podstawie tego, jak działał Sąd Najwyższy przez ostatnie trzydzieści lat - że zgłoszenie się do jednej Izby wyklucza orzekanie w innej (oczywiście bez zgody sędziego), a na pewno wyklucza równoczesne sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w więcej niż jednej Izbie Sądu Najwyższego.
19. Ze sposobem ubiegania się o objęcie urzędu sędziego skorelowane pozostają wymagania, jakie ten sędzia powinien spełnić. Chodzi o wymóg z art. 31 § 1 pkt 6 (poprzednio art. 22 § 1 pkt 4) u.SN, to jest, by sędzia wyróżniał się wysokim poziomem wiedzy prawniczej. Ta cecha nie jest abstrakcyjna i nie odnosi się automatycznie do każdej gałęzi prawa, lecz jest ukierunkowana na określoną materię, bo w jej obszarze kandydat na sędziego orzekał przez wiele lat i uzyskane w ten sposób rezultaty pozwoliły mu na osiągnięcie określonego pułapu umiejętności. O ile kandydat na sędziego Sądu Najwyższego nie zajmował wcześniej stanowiska sędziego, to jego specjalizacja (na przykład w toku kariery naukowej) także jest profilowania i dlatego zgłasza się do określonej Izby, w której wykorzysta swoje umiejętności w celu rozwoju prawa. Marginalnie należy zauważyć, że w ostatnim czasie (po 2018 r.) do Sądu Najwyższego zgłaszają się pracownicy naukowcy, których doświadczenie naukowe nie pozostaje kompatybilne z tematyką orzeczniczą, z którą przychodzi im pracować po uzyskaniu rekomendacji przez Krajową Radę Sądownictwa, która – co już wyjaśniono w orzecznictwie krajowym i międzynarodowym nie jest organem niezależnym od władzy wykonawczej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia

5 grudnia 2019 r., III PO 7/18, OSNP 2020 nr 4, poz. 38).

20. Stąd przyjęcie założenia, że sędzia Sądu Najwyższego skierowany z jednej Izby do drugiej jest *ad hoc* przygotowany do sprawowania nadzoru orzeczniczego oraz zapewnienia jednolitości orzecznictwa przeczy funkcji, jaką pełni ten Sąd. Takie założenie niweczy również prawo do rzetelnego procesu, ponieważ jego realizację ma zapewniać merytoryczna kompetencja sędziego do rozpoznania danej sprawy sądowej. Instrumentalne wyznaczenie do orzekania (na czas określony) w innej Izbie Sądu Najwyższego podyktowane jedynie poprawieniem statystyki godzi w fundamenty, na których zbudowano rolę i zadania Sądu Najwyższego. Obowiązek sprawnego działania tej instytucji spoczywa na Państwie Członkowskim, które monitorując sytuację w Sądzie Najwyższym (*vide* art. 5 u.SN określający obowiązki złożenia przez PPSN corocznej informacji o działalności Sądu Najwyższego) powinno reagować, by w sposób ciągły zapewniać prawo do sądu swym obywatelom.
21. Strony, wnoszące skargi kasacyjne do IC.SN, domagają się wykładni określonych przepisów prawa materialnego i z tego względu zakładają, że dokonają jej specjaliści z danej dziedziny, tak by te werdykty cieszyły się powszechnym uznaniem z racji technik argumentacyjnych; z drugiej zaś strony pozwoliły sądom powszechnym wyrobić przekonanie o wartościach wynikających z kwestionowanych przepisów. Zresztą wykładnia dokonana przez Sąd Najwyższy wiąże sąd powszechny, do którego sprawa została przekazana (art. 398²⁰ k.p.c.). Orzeczenia Sądu Najwyższego są ostateczne. Nie mogą zatem być korygowane tak jak orzeczenia sądów powszechnych.
22. Dlatego delegowanie sędziego z jednej Izby Sądu Najwyższego do drugiej na czas określony, w sytuacji, gdy Izba ta rozpoznaje sprawy z innej dziedziny prawa, zaś sędziemu jednocześnie pozostawia się bez zmian referat w Izbie macierzystej, kłóci się z zasadą rzetelności i sprawności działania Sądu Najwyższego ze względu na jego ustrojowe funkcje i prowadzi do utworzenia składu sądu z naruszeniem reguły nieusuwalności i niezawisłości sędziego. Regulacja zawarta w u.SN (art. 35 § 3) nie może

konkurować z kardynalnym prawem UE w zakresie mechanizmu tworzącego prawo do niezależnego i niezawisłego sądu oraz prawem do rzetelnego procesu.

23. Wyznaczenie do orzekania w innej Izbie Sądu Najwyższego – na podstawie prawa krajowego, to jest art. 35 § 3 u.SN – pozbawia przeniesionego sędziego jakiegokolwiek ochrony prawnej. Z wykładni literalnej art. 35 § 3 u.SN wynika, że ustawodawca nie dopełnił obowiązku zachowania standardu unijnego, jaki można odczytać z rozpoznania sprawy C-487/19 (zob. pkt 118 uzasadnienia) w odniesieniu do sędziów sądów powszechnych. Dlatego konieczna jest na tym polu interwencja TSUE, czy tego rodzaju działania nie naruszają zasady nieusuwalności i niezawisłości sędziów, to znaczy, że decyzja PPSN o wyznaczeniu do orzekania w innej Izbie SN, z, co istotne, jednoczesnym pozostawieniem obciążenia w Izbie macierzystej, nie może być poddana kontroli sądowej, co zdaniem sądu pytającego nie tworzy transparentnego mechanizmu w obszarze praw podstawowych sędziego (nieusuwalności i niezawisłość), jak też godzi w autorytet samych sędziów Sądu Najwyższego.
24. Nie jest przecież sporne, że wskazywane powyżej przepisy (art. 19 ust. 1 TUE, art. 47 KPP) zobowiązują państwa członkowskie do ustanowienia środków zaskarżenia niezbędnych do zapewnienia jednostkom poszanowania ich praw i wolności w dziedzinach objętych prawem Unii. Przepisy te nie przewidują żadnych ograniczeń podmiotowych, a zatem posiadają uniwersalny zakres, spod którego nie zostali wyłączeni sędziowie Sądu Najwyższego. Oznacza to, że obowiązkiem państwa członkowskiego jest także zapewnienie środków zaskarżenia, gwarantujących ochronę praw osób wykonujących funkcje orzecznicze w sądach.
25. Znaczenie gwarancji proceduralnych, mających zapewnić niezawisłość wobec nieuprawnionych nacisków zewnętrznych oraz możliwości zaskarżenia na drodze sądowej decyzji mających wpływ na karierę sędziów i ich status - w szczególności decyzji o przenoszeniu sędziów bez ich zgody - podkreślał w swoim orzecznictwie ETPC (zob. wyrok z dnia 9 marca 2021 r.

w sprawie Bilgen przeciwko Turcji, skarga nr 1571/07, CE:ECHR:2021:0309JUD000157107, § 63, 96). Trybunał wskazywał na różnego rodzaju instrumenty obecne w poszczególnych porządkach prawnych, których zadaniem jest potwierdzenie prawa osób sprawujących władzę sądowniczą do ochrony przed arbitralnym przenoszeniem, będącej dopełnieniem niezawisłości sędziowskiej.

26. Kwestię tę *expressis verbis* wyartykułował także TSUE w wyroku z dnia 6 października 2021 r., C-487/19. Trybunał stwierdził, że do postępowania w sprawie przeniesienia sędziego powinny odpowiednio znajdować zastosowanie wszystkie reguły i zasady rządzące postępowaniem dyscyplinarnym - w szczególności zapewniające udział w postępowaniu niezależnego organu, prawo do obrony, możliwość zaskarżenia rozstrzygnięć organów na drodze sądowej (zob. pkt 113 omawianego wyroku i przytoczone tam orzecznictwo). Zatem istotne jest, aby środki w postaci przeniesienia sędziego bez jego zgody – nawet gdy są one, jak w kontekście sprawy w postępowaniu głównym, przyjmowane przez prezesa sądu, w którym orzeka dany sędzia, w oderwaniu od systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów – mogły być podejmowane wyłącznie z uzasadnionych powodów związanych w szczególności z wykorzystaniem dostępnych zasobów pozwalających na zapewnienie należytego sprawowania wymiaru sprawiedliwości oraz aby takie decyzje mogły podlegać zaskarżeniu na drodze sądowej zgodnie z procedurą w pełni gwarantującą prawa potwierdzone w art. 47 i 48 KKP, w tym prawo do obrony.
27. Inaczej mówiąc, niezbędne staje się zapewnienie środka odwoławczego, tak by wyznaczony do orzekania sędzia Sądu Najwyższego, w obcym mu obszarze prawa materialnego, zwłaszcza z uwagi na cele i funkcje tego pionu orzeczniczego, mógł poddać decyzję PPSN ocenie niezależnego i niezawisłego sądu. Przecież podejmowane przez PPSN wobec sędziego SN czynności, zmierzają wprost do pogorszenia jego sytuacji, w tym narażają na negatywny odbiór zewnętrzny (sędzia ma wydać ostateczny wyrok w materii, która nie jest obszarem jego zainteresowania

zawodowego), jak i odbiór wewnętrzny (bo sędzia może to uznać za element szykany, zwłaszcza gdy w swoim orzecznictwie krytycznie wypowiadał się o tak zwanych „reformach wymiaru sprawiedliwości”, w tym także sprzeciwiał się procedurze wyboru na urząd Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego). Jeżeli te okoliczności zestawia się z założeniem, że prawo do sądu jest przede wszystkim prawem stron procesu (obywateli) do niezawisłego i bezstronnego sądu, to w interesie ogólnym leży założenie, iż sędzia powinien być uprawniony do wszczęcia sporu z „przełożonym” i taki środek powinien istnieć w prawie krajowym, a gdy go nie ma, stosowany w tej mierze standard wypracować powinien TSUE. Można jedynie dodać, że w orzecznictwie ETPC (por. wyrok z 19 kwietnia 2007 r., Vilho Eskelinen i in. p. Finlandii, skarga nr 63235/00, CE:ECHR:2007:0419JUD006323500) konstruuje się domniemanie prawa do sądu po stronie funkcjonariusza publicznego, a do tego kręgu niewątpliwie należy sędzia.

28. Ze stanowiska PPSN wynika, że wyznaczonemu do orzekania sędziemu w trybie art. 35 § 3 u.SN, nie przysługuje prawo odwołania (zob. wystąpienie PPSN przed KRS w toku posiedzenia tej Rady dnia 17 marca 2023 r., link: <https://krs.pl/pl/dzialalnosc/posiedzenia.html?start=5>, godzina 2:16:42). PPSN uważa, że regulacja art. 35 § 3 u.SN jest pełna i nie pozwala na odpowiednie stosowanie przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych ((jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 217 ze zm. - art. 22a § 6). W tej sytuacji decyzja o wyznaczeniu do orzekania nie zawiera pouczenia o jakimkolwiek prawie wyrażenia sprzeciwu, tym samym praktycznie z dnia na dzień wywołuje skutek w postaci obowiązku orzeczniczego w innej Izbie Sądu Najwyższego. Tego rodzaju rozwiązanie jest ułomne i wymaga odpowiedzi, czy prawo UE nie sprzeciwia się takiej regulacji prawa krajowego, które milczy w obszarze praw podstawowych (dostęp do sądu), zaś pozornie neutralna decyzja PPSN *de facto* wywołuje skutki, pozbawiając tym samym sędziego skutecznego środka prawnego przed niezawisłym i bezstronnym sądem. Z drugiej strony dochodzi do zmiany sędziego sprawozdawcy (po raz wtóry), mimo że nie ma przeszkód uniemożliwiających jej rozpoznanie przez dotychczasowego sędziego

sprawozdawcę.

29. Gwoli ścisłości trzeba zaznaczyć, że Krajowa Rada Sądownictwa dopuszcza (przez analogię) opcję kontroli decyzji PPSN. Jednak stanowisko tego organu nie może stanowić punktu wyjścia do oceny uprawnień sędziów Sądu Najwyższego, skoro w orzecznictwie ugruntowana jest już teza, że ów organ jest podmiotem zależnym od organów władzy politycznej w kraju (por. wyroki TSUE: z dnia 19 listopada 2019 r., C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i inni przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, pkt 121; z dnia 22 marca 2021 r., C-824/18, A.B. i inni przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, pkt 119), a jego uznaniowe w tej mierze stanowisko nie może być podstawą do dalszych rozważań, zwłaszcza że KRS nie ma statusu sądu.
30. Trzeba przy tym dodać, że o ile przeniesienie do innego wydziału w sądzie powszechnym nie oznacza (nie oznaczało w sprawie C-487/19) jednoczesnego sprawowania wymiaru sprawiedliwości w dotychczasowym miejscu sprawowania służby, o tyle decyzja o wyznaczeniu sędziów IPIUS oznacza pozostawienie im dotychczasowych referatów, co skutkuje równoczesnym orzekaniem w dwóch Izbach. Zapomina się przy tym, że z mocy art. 29 § 15-25 u.SN praktycznie wszyscy sędziowie orzekają również (bo przydział jest losowy) w tych Izbach, w których składane są wnioski o zbadanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu. Zatem kolejne kroki zmierzające do powierzenia sędziom nowych obowiązków powinny być podejmowane racjonalnie, nie tylko z perspektywy statystyki, lecz przede wszystkim w myśl zasady racjonalności funkcjonowania Sądu Najwyższego.
31. Sąd pytający ma pełną świadomość, że aktualnie wpływ spraw od IC.SN jest większy niż do innych Izb Sądu Najwyższego. Nie można jednak tego wątku postrzegać statystycznie i generować w przestrzeni publicznej informacji, że sędziowie tej Izby mają największe referaty, bo w przypadku Sądu

Najwyższego dane kryterium jest zawodne. Tu nie ma znaczenia liczba spraw skierowanych do referatu konkretnego sędziego, lecz liczba spraw, które wyznacza i załatwia ten sędzia (rozstrzyga co do istoty sporu). Z racji funkcji Sądu Najwyższego zasadniczo liczba spraw wyznaczonych równa się liczbie spraw załatwionych (sprawy w składach wieloosobowych), bowiem – co już wspomniano Sąd ten nie prowadzi postępowania dowodowego, a więc nie podejmuje czynności, które obligują do odraczania danej sprawy. W takim razie w pierwszym ruchu logiczne wydaje się, że sami sędziowie tej Izby, w której w danej chwili wpływ jest większy, podejmą adekwatne środki, by zapobiec narastającym zaległościom.

32. Z rocznego sprawozdania IC.SN i IPIUS (ujęcie średnioroczne) wynika, że sędziowie IC.SN nie załatwiają merytorycznie więcej skarg kasacyjnych niż sędziowie w IPIUS.
33. Wpływ spraw do każdej Izby Sądu Najwyższego jest ruchomy i w pewien sposób obrazuje problemy, z jakimi borykają się obywatele. Niewątpliwie obecnie ten wpływ dotyczy tak zwanych spraw frankowych (kredyty udzielane w tej walucie). Jest on efektem braku rozwiązania tej kwestii na szczeblu ustawowym (były w tej mierze stosowne zapewnienia ze strony władz publicznych). Dlatego też Państwo Członkowskie powinno reagować efektywnie i zapewnić, by właściwa kompozycja Sądu Najwyższego pozwalała reagować na wzrost obciążenia sędziów IC.SN. Tymczasem z niewiadomych przyczyn regularnie odmawia się PPSN delegacji sędziów sądów powszechnych do orzekania w Sądzie Najwyższym (bezsporne), chociaż w sądach powszechnych tego typu przesunięcia są na porządku dziennym. Ten tryb do tej pory (do 2018 r.) był naturalnym kryterium wyszukiwania kandydatów wśród sędziów, których doświadczenie i wiedza predestynują do pełnienia służby w Sądzie Najwyższym. Jednak większość nowych sędziów nie widziała potrzeby udziału w tej procedurze, tak by zweryfikować swoje umiejętności przed objęciem urzędu w Sądzie Najwyższym.
34. Po wtóre, nie można tracić z pola widzenia, że po wyborze nowego Prezesa

IC.SN (został nim sędzia powołany do pełnienia urzędu w październiku 2018 r.) doszło do zasadniczych zmian w samej IC.SN. Wskutek reorganizacji, która miała na celu usprawnienie funkcjonowania Izby (takie były założenia – vide <https://www.sn.pl/aktualnosci/SitePages/Wydarzenia.aspx?ItemSID=801-0dc69815-3ade-42fa-bbb8-549c3c6969c5&ListName=Wydarzenia>)

zniesiono dotychczasowe wydziały (było pięć), tworząc w ich miejsce trzy nowe, powierzając przy tym stanowiska przewodniczących wyłącznie sędziom powołanym od 2018 r. (jednym z nich jest sędzia, który został pierwotnie powołany do Izby Dyscyplinarnej, a więc organu, który nie tworzył od początku swego istnienia niezależnego i niezawisłego sądu). Do samej IC.SN przeniesiono na stałe (za ich zgodą) do orzekania sędziów, których kwalifikacje do rozpoznawania spraw tego rodzaju nie były w ogóle weryfikowane, bowiem przeszli procedurę przed KRS, weryfikującą ich do innych Izb Sądu Najwyższego.

35. Wskutek tych zmian i sposobu wyznaczania składów (na ten temat zob. pytanie prejudycjalne Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2021 r. w sprawie III CZP 11/21, zarejestrowane w TSUE pod sygnaturą C-658/22) wielu doświadczonych sędziów tej Izby przeszło w stan spoczynku. Ich zastąpienie z dnia na dzień nie równoważy straty doświadczonych orzeczników, zwłaszcza gdy wśród nowo powołanych sędziów są osoby, których obciążenie wpływem wynosi 50% z racji pełnienia innych funkcji w wymiarze sprawiedliwości. Nie można też zapomnieć, że nabór do IC.SN nowych sędziów (w tej samej procedurze, o której mowa w sprawie C-658/22) będzie pogłębiał istniejące wątpliwości. Rzecz jednak w tym, że te konkursy zostały wstrzymane z niewiadomych przyczyn przez KRS, która „blokuje” konkursy rozpisane w marcu i sierpniu 2022 r. (informacja za wywiadem Prezesa IC.SN, Rzeczpospolita z dnia 16 lutego 2023 r.), co oznacza, że obecnie około 40% stanowisk IC.SN jest nieobsadzonych.
36. Uwzględniając powyższe uwagi, z dużą dozą prawdopodobieństwa można stwierdzić, że zaległości w IC.SN stanowią efekt wewnętrznych zmian w organizacji funkcjonowania Izby oraz okoliczności zewnętrznych (brak

rozstrzygnięcia konkursów przez KRS i brak delegacji przez Ministerstwo Sprawiedliwości).

37. Zaistniała sytuacja uprawnia oczywiście do podjęcia kroków (przez PPSN) zmierzających do złagodzenia tych skutków. Nie oznacza to jednak dowolności w wyborze środków mających zapobiec zaistniałej sytuacji. Przede wszystkim wyznaczenie do rozpoznania musi mieć miejsce w granicach wyznaczonych przez prawo krajowe, jak i unijne, a te gubią decyzjencji.
38. Podstawę prawną wyznaczenia sędziego SN do okresowego orzekania w innej Izbie stanowi art. 35 § 3 u.SN. Zgodnie z jego treścią sędzia może być wyznaczony przez PPSN do udziału w rozpoznaniu określonej sprawy. Liczba pojedyncza nie jest przypadkowa i ma swój rodowód w funkcjach, jakie realizuje Sąd Najwyższy.
39. Generalnie wyznaczenie do rozpoznania określonej sprawy oznacza, że sędzia orzeka wówczas w dwóch Izbach jednocześnie, bo ta „inna sprawa” (*de facto* skarga kasacyjna albo inny środek zaskarżenia, albo uchwała) to zadanie incydentalne, wpisane w ramowy harmonogram planu sesji sędziego na dany miesiąc, która zarazem uzupełnia jego miesięczne *pensum*. Cel tego rozwiązania jest jasny. Chodzi o takie sytuacje, w których skutek wyłączenia się sędziów jednej izby SN (na przykład sprawa II PSKP 56/21) albo w razie konieczności podjęcia uchwały w składzie połączonym obu Izb (na przykład uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2017 r., III SZP 2/16, OSNP 2018 nr 1, poz. 10), sędzia zasadniczo orzeka w sprawie w zakresie problematyki należącej do innej Izby, lecz z racji znaczenia tego werdyktu skład powinien być komponowany z sędziów różnych Izb. To rozwiązanie nie może budzić sprzeciwu, ale ono opiera się na klarownym kryterium, a moment od przydzielenia sprawy do wyznaczenia pozwala na przygotowanie się do rozwikłania podstawowego problemu, który z założenia ma charakter interdyscyplinarny (na przykład w zakresie stosowania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego), jak również incydentalny.

40. Druga część przepisu art. 35 § 3 u.SN sprowadza się do wyznaczenia do orzekania na czas określony w innej Izbie SN. Ten przypadek obejmuje dwie sytuacje. Pierwsza z nich, to wyznaczenie za zgodą sędziego; drugi, to wyznaczenie do orzekania bez zgody sędziego na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy w roku.
41. Natomiast przepis nie przewiduje takiej sytuacji, z jaką mamy do czynienia w tej sprawie, że w okresie wyznaczenia do orzekania w innej Izbie, sędzia ma dalszy obowiązek orzekania w Izbie macierzystej, zwłaszcza gdy zaplanowanie w pracy w IC.SN miało już miejsce po ułożeniu harmonogramu pracy (liczby sesji) w Izbie macierzystej.
42. Tymczasem zarządzenie wydane przez PPSN stanowi swoistą hybrydę obu rozwiązań, gdyż wyznacza się do orzekania na czas określony, a jednocześnie wyznacza się konkretne sprawy, jakie ma załatwić sędzia. Przydzielenie tych spraw oznacza zabranie ich innemu sędziemu (poprzednio wylosowanemu, chociaż po jego stronie nie ma przeszkód do orzekania).
43. Trzeba podkreślić, że decyzja o wyznaczeniu dotyczyła co najmniej 20 osób, przy czym nie wszyscy sędziowie zostali tym trybem objęci. Uznaniowość tego posunięcia (PPSN w wywiadzie podała, że wyznaczeniem do orzekania nie zostali objęci sędziowie, co do których zachodzą szczególne okoliczności, zob. Rzeczpospolita z dnia 14 lutego 2023 r.) budzi zastrzeżenia, zwłaszcza że pominięcie dotyczy sędziów z IKNiSP, a więc osób, których referaty są najniższe (niższe od sędziów IPiUS).
44. Poruszenia wymaga także kolejna kwestia, a mianowicie czy zarządzenie PPSN wyznaczające sędziego do orzekania w IC.SN nie koliduje z mechanizmem gwarancyjnym uregulowanym w art. 5 oraz 6 lit. b dyrektywy 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy (dalej jako dyrektywa 88/2003). Dana problematyka w odniesieniu do sędziów nie stanowiła dotychczas wypowiedzi TSUE, choć można dostrzec, że pojawiają się już pierwsze pytania prejudycjalne dotyczące norm czasu pracy sędziego

(zob. na przykład sprawa zarejestrowana pod sygnaturą C-41/23). Zagadnienie to – w związku z wyznaczeniem do orzekania w innej Izbie i pozostawienia dotychczasowego obciążenia w Izbie macierzystej wymaga więc interwencji i wykładni prawa UE.

45. W prawie krajowym czas pracy sędziego Sądu Najwyższego (art. 43 u.SN) określony jest wymiarem jego zadań (podobnie jak sędziego sądu powszechnego). W porządku krajowym należy zwrócić uwagę na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2009 r., II PZP 2/09, OSNP 2009, nr 19-20, poz. 249 z glosą W. Ostaszewskiego, PS 2009 nr 11-12, s. 214-219), w której wskazano różnice między zadaniowym czasem pracy regulowanym w Kodeksie pracy, a czasem pracy sędziów określonym wymiarem zadań. Ponadto podkreślono, że regulacja czasu pracy sędziów nie wdraża postanowień dyrektywy przez niewprowadzenie prawa do odpoczynku, i w tym zakresie na podstawie art. 5 k.p. stosować należy normy Kodeksu pracy. Zgodnie z dyrektywą 88/2003, również sędziowie powinni mieć zapewnione minimalne gwarantowane okresy odpoczynku, a czas ich pracy nie powinien przekraczać 48 godzin tygodniowo w okresie rozliczeniowym. Od czasu tej uchwały ustawodawca nie zmodyfikował zasad dotyczących czasu pracy sędziego.
46. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2015 r., III KRS 49/15 (LEX nr 2288956) wskazano, że określenie czasu pracy „wymiarom zadań” oznacza, iż z jednej strony sędzia nie ma obowiązku pracy w oznaczonych godzinach przez określoną liczbę dni w tygodniu i może wykonywać pracę w zasadzie w dowolnym czasie i nie tylko w budynku sądu; z drugiej zaś, że nałożone zadania wymuszają pracę w godzinach urzędowania sądów (zaplanowane czynności procesowe, narady, zapoznawanie się z aktami spraw) i jednocześnie poza nimi, także w dni wolne od pracy, niedziele, a nawet święta. W konsekwencji tego, czas pracy sędziego nie może być odgórnie planowany. Względem sędziów nie ma zatem obowiązku sporządzania indywidualnych rozkładów czasu pracy (harmonogramów czasu pracy). Jednak materia czasu pracy na charakter gwarancyjny i wypełnia funkcję ochronną prawa pracy w odniesieniu do maksymalnych

norm czasu pracy, także wówczas gdy sędzia może wykonywać swoją pracę w dowolnym czasie. Z kolei TK w wyroku z dnia 7 maja 2013 r., SK 11/11 (OTK-A 2013, nr 4, poz. 40) stwierdził, że nie przewiduje się ani możliwości ilościowego określenia wymiaru zadań [...], a sędzia nie pozostaje w dyspozycji pracodawcy, tylko sam ustala czas potrzebny do wykonania powierzonych mu zadań. Czas pracy sędziego nie podlega kontroli ani ewidencji, a sędziego rozlicza się z wykonania czynności objętych zakresem jego zadań.

47. Mamy zatem do czynienia ze swoiście rozumianym zadaniowym systemem czasu pracy (art. 140 k.p.). Na tle tego przepisu przewiduje się, że pracodawca, po porozumieniu z pracownikiem, ustala czas niezbędny do wykonania powierzonych zadań, uwzględniając wymiar czasu pracy wynikający z norm określonych w art. 129 k.p. (zob. K. Rączka: Zadaniowy czas pracy, PiZS 2019 nr 2, s. 18-21). Zatem stosując daną formułę odpowiednio w odniesieniu do sędziego, można (i należy założyć), że w sytuacji zamiaru powierzenia sędziemu dodatkowych obowiązków, w obszarze prawa obok jego specjalności, istnieje konieczność oszacowania przez pracodawcę (tu PPSN), czy nałożone nowe zadania, przy pozostawieniu dotychczasowych obowiązków są w ogóle możliwe do wykonania. Nie trzeba przecież specjalnych wiadomości, by stwierdzić, że zwiększenie zakresu obowiązków orzecznich w segmencie innego katalogu spraw, z którymi dany sędzia w swojej karierze nie miał kontaktu, powoduje ponadnormatywne zapotrzebowanie na czas poświęcony do ich przygotowania. Wbrew stanowisku PPSN nie chodzi o 3 sprawy miesięcznie (trzy skargi kasacyjne), lecz *de facto* dziewięć skarg, bo w składach kolegialnych niezbędne staje się zapoznanie z każdym problemem prawnym, w tym przygotowanie projektu rozstrzygnięcia (kwerenda orzecznictwa i literatury niezbędnego do wydania werdyktu). Nadto skutek głosowania na naradzie może dojść do sytuacji, że ostatecznie pisemne uzasadnienie sporządzi inny członek składu orzekającego, niż pierwotnie wyznaczony sędzia sprawozdawca.
48. Dlatego nie można akceptować dyskrejonalnego uprawnienia „pracodawcy”

do wyznaczania zadań bez jakiegokolwiek dialogu, które *per saldo* doprowadzą w oczywisty sposób do przekroczenia maksymalnych norm czasu pracy, jakie wynikają z prawa krajowego i dyrektywy 88/2003. Na ten problem uwagę zwraca literatura (por. B. Bury: Kilka refleksji na temat zadaniowego czasu pracy sędziów, *Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej*, 2019 nr 3, s. 231-244).

49. W stanie faktycznym sprawy sędziowie IPIUS mają wyznaczone zadania na czerwiec 2023 r. w Izbie macierzystej w niezmiennym zakresie. Można przyjąć założenie, że harmonogram pracy sędziego SN na dany miesiąc uwzględnia jego maksymalne normy czasu pracy (zwykle planuje się trzy posiedzenia, o ile nie ma okoliczności uzasadniających obniżenie tego *pensum*). Dodatkowo w planie posiedzeń na dany miesiąc może się zdarzyć, że sędzia obok podstawowych spraw ma przydzielone zagadnienie prawne w celu podjęcia uchwały albo dodatkowo uczestniczy w poszerzonym składzie SN. Nie można też pomijać, ile dni roboczych jest w danym miesiącu, bo one stanowią punkt wyjścia do oceny norm czasu pracy (np. 8 czerwca, w czwartek, wypadło święto).
50. Stąd faktyczne wprowadzenie dodatkowego posiedzenia w IC.SN, bez analizy dotychczas podniesionych okoliczności dotyczących czasu pracy, stanowi dowód naruszenia dopuszczalnych norm ujętych w dyrektywie 88/2003. Wynika z tego, że także Prezes IC.SN powielił to naruszenie, a to z uwagi na skutek mechanicznego wykonania zarządzenia PPSN.
51. Podkreślenia wymaga, że sędziowie wyznaczeni przez Prezydenta RP do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej z urzędu mają obniżone *pensum* w miejscu stałego wykonywania obowiązków służbowych.
52. Gwoli ścisłości trzeba dodać, że art. 35 § 2 i 3 u.SN nie stosuje się do Izby Odpowiedzialności Zawodowej, zaś w ujęciu historycznym, w jakim omawiane rozwiązanie miało zastosowanie „do nieboszczki Izby Dyscyplinarnej” (izby, która *nota bene* nie tworzyła niezależnego sądu i dlatego została przez ustawodawcę odesłana do lamusa), wyznaczenie do orzekania mogło nastąpić jedynie za zgodą Prezesa tej Izby.

53. Przedstawione dotychczas argumenty korespondują z kolejnymi wątpliwościami w zakresie wykładni prawa UE. W sprawie C-487/19 TSUE przypominał (zob. pkt 124-127) podstawowe parametry, jakie powinno wyrażać sformułowanie „prawo do sądu ustanowionej ustawą”, odwołując się w tej mierze także do dorobku ETPC.
54. W cytowanej powyżej sprawie chodziło o wątpliwości związane z powołaniem sędziego (który wydał postanowienie o umorzeniu postępowania w sprawie odwołania X.Y. od decyzji Prezesa Sądu Okręgowego w K. nakazującej przeniesienie X.Y. do innego wydziału tego Sądu) na urząd mimo zaskarżenia uchwały KRS do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Trybunał w pisemnych motywach wyroku C-487/19 (zob. pkt 131-151) wyjaśnił okoliczności, które powinien brać pod uwagę sąd krajowy, zwłaszcza że okoliczności, w jakich doszło do wykreowania stosunku służbowego sędziego, zagroziły prawidłowości skutku, do którego ten proces nominacyjny doprowadził. Ostatecznie prowadzi to do wniosku, że zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa UE, sąd krajowy powinien uznać sporne (w sprawie C-487/19, pkt 155) postanowienie za niebyłe i temu nie może stanąć na przeszkodzie żaden przepis prawa krajowego.
55. Omawiana problematyka dotyczyła sędziego powołanego do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. W przedstawionym pytaniu rzecz dotyczy sędziów, którzy przeszli identyczny proces nominacyjny (te same wady), jaki został opisany w sprawie C-487/19, lecz orzekają w IC.SN. W tej kwestii zostało już skierowane pytanie prejudycjalne przez Sąd Najwyższy (zob. postanowienie z dnia 2 września 2021 r., III CZP 11/21, obecnie sprawa zarejestrowana w TSUE pod sygnaturą C-658/22).
56. Można zatem założyć, że niepowołanie do konkretnej Izby Sądu Najwyższego, lecz sam wadliwy proces nominacyjny sędziego jest już wystarczającym powodem do podzielenia wniosków wynikających ze sprawy C-487/19. Jednak dodać trzeba, że sama konstrukcja Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wskazuje na jej specyficzne usytuowanie w Sądzie Najwyższym. Otóż ta Izba, podejmując uchwałę, nie

jest związana uchwałą innego składu Sądu Najwyższego, choćby uzyskała ona moc zasady prawnej. Ponadto uchwała składu całej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego. Odstąpienie od uchwały mającej moc zasady prawnej wymaga ponownego rozstrzygnięcia w drodze uchwały przez pełny skład Sądu Najwyższego, do podjęcia której wymagana jest obecność co najmniej 2/3 liczby sędziów każdej z izb (zob. art. 82 § 4 i 5 u.SN). Opisana zależność powoduje, że ta Izba jest sądem nad Sądem Najwyższym.

57. Powracając do IC.SN, należy podtrzymać przedstawione już Trybunałowi wątpliwości, jakie wynikają z pytania sądu odsyłającego w sprawie C- 658/22 (zob. pkt 19-26). W analizowanym wypadku osoby, których status budzi opisane wątpliwości w powołanych fragmentach pytania w sprawie C-658/22, zajmują obecnie najważniejsze stanowiska w Sądzie Najwyższym (PPSN oraz Prezesa IC.SN). Tryb wyboru osób na stanowiska kierownicze w Sądzie Najwyższym został tak ukształtowany, by w każdym możliwym rozwiązaniu w gronie kandydatów znalazł się sędzia powołany w nowym trybie. Ustawodawca nie troszczył się o doświadczenie osób ubiegających się o stanowiska kierownicze, które można uzyskać dopiero przez pracę na linii jako sprawozdawca w sprawach, w których występują skomplikowane zagadnienia prawne, tak by jakość tych orzeczeń wzbudziła ogólny szacunek w gronie sędziów Sądu Najwyższego, przyczyniając się tym samym do wzrostu autorytetu, który jest niezbędny do sprawowania najważniejszych funkcji kierowniczych w Sądzie Najwyższym. Oczywiście należy wspomnieć, że autorytet zdobywa się także przez pracę naukową i liczne publikacje w określonej dziedzinie prawa, co niewątpliwie ma miejsce w odniesieniu do tych osób. Jednak jest to tylko element składowy kompetencji do zarządzania Sądem Najwyższym.
58. Sąd Najwyższy, postanowieniem z dnia 23 września 2022 r. (III CZP 43/22), skierował do TSUE pytania prejudycjalne w kwestii, czy art. 2 i 6 ust. 1 i 3 oraz art. 19 ust. 1 drugi akapit Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 47 KPP i art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie wywołuje skutków prawnych czynność

ustalająca skład Sądu, taka jak zarządzenie PPSN, jeżeli tak ustanowiony skład sądu nie jest sądem niezawisłym, bezstronnym i ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii Europejskiej w szczególności z uwagi na: udział w jego kolegiальnym składzie osób powołanych na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w sposób oczywiście sprzeczny z przepisami prawa krajowego dotyczącymi powoływania sędziów, co stwierdzono w ostatecznych orzeczeniach sądu krajowego najwyższej instancji, a osoby te stanowią większość składu sądu;

b) ustalenie składu sądu w sposób wskazany wyżej przez prezesa Sądu Najwyższego powołanego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w tych samych okolicznościach i z naruszeniem zasad dotyczących powołania sędziego Sądu Najwyższego na stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego.

59. Powyższe pytanie IC.SN do tej pory nie zostało wysłane do Trybunału, a w IC.SN wyznacza się kolejne terminy, choć sprawa została zawieszona do czasu zakończenia sprawy w TSUE. Tego rodzaju blokada po raz wtóry ujawnia intencjonalne działania podmiotów podejmujących decyzje o wyznaczeniu składów do orzekania w IC.SN.
60. Zresztą sam proces wyboru (PPSN i Prezesa IC.SN) był problematyczny, bowiem Zgromadzenie Ogólne sędziów Sądu Najwyższego było pozbawione przez prowadzących obrady (jeden z nich dziś pełni funkcję rzecznika SN) możliwości podejmowania uchwał, a wnioski w tej sprawie nie były poddawane pod głosowanie. W rezultacie 50 sędziów Sądu Najwyższego złożyło oświadczenie w dniu 13 maja 2020 r., wskazując na uchybienia w procesie wyboru PPSN (link: <https://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Wydarzenia/AllItems/O%C5%9Bwiadczenie%2050%20s%C4%99dzi%C3%B3w%20S%C4%85du%20Najwy%C5%BCszego.pdf>), o czym także został powiadomiony Prezydent RP. Tego rodzaju sygnalizacja pozostała bez echa, a nadto do chwili obecnej nie było zwoływane Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego (bezsporne).

61. W odniesieniu do wyboru Prezesa IC.SN należy powtórzyć fragmenty uzasadnienia pytania prejudycjalnego w sprawie III CZP 43/22, bowiem – jak już sygnalizowano – nie zostało ono wysłane do Trybunału, a więc argumentacja w nim podniesiona nie jest znana. Stąd Sąd odsyłający uznał za zasadne związane powtórzenie podniesionych argumentów, które zostały ujęte w pkt 63-72 niniejszego uzasadnienia.
62. Zgodnie z art. 15 u.SN wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego dokonuje zgromadzenie sędziów właściwej izby (dalej: zgromadzenie). Zgromadzenie jest organem Sądu Najwyższego, a w jego skład wchodzi wszyscy sędziowie tworzący skład izby. Z tych względów wybór kandydatów na stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego, należący do kompetencji zgromadzenia, będącego organem Sądu Najwyższego, musi być dokonywany w składzie reprezentatywnym dla składu izby Sądu Najwyższego i wymaga uzyskania odpowiedniej większości głosów członków zgromadzenia.
63. W dniu 29 czerwca 2021 r. zgromadzenie sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, zwołane w celu wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa IC.SN podjęło - większością głosów - uchwałę o odroczeniu obrad zgromadzenia do czasu zakończenia zaawansowanych w tym czasie postępowań toczących się przed TSUE w sprawach ze skargi Komisji Europejskiej przeciwko Polsce (C-791/19) oraz w sprawach zawisłych na skutek pytań prejudycjalnych (sprawy C - 487/19 i C- 508/19), uznając, że ich wynik ma znaczenie dla przebiegu postępowania w przedmiocie dokonania wyboru kandydatów. Z dniem 31 sierpnia 2021 r. upłynęła kadencja Prezesa IC.SN Dariusza Zawistowskiego.
64. Prezydent RP powierzył kierowanie Izbą Cywilną PPSN. Doszło w ten sposób do faktycznego połączenia funkcji PPSN i funkcji Prezesa IC.SN, czego nie przewiduje u.SN.
65. Przewidziane w art. 13a w zw. z art. 15 u.SN uprawnienie Prezydenta RP do powierzenia wykonywania obowiązków Prezesa Sądu Najwyższego stanowi przejaw naruszenia konstytucyjnej zasady odrębności i niezależności władzy

sądowniczej od władzy wykonawczej (art. 173 Konstytucji RP). Przepisy Konstytucji regulujące zakres kompetencji Prezydenta RP nie przewidują dla Prezydenta RP jako organu władzy wykonawczej, uprawnienia do samodzielnego decydowania o obejmowaniu przez określonych sędziów funkcji pozwalających im na wykonywanie uprawnień organów Sądu Najwyższego. Artykuł 144 ust. 3 pkt 23 Konstytucji RP przewiduje jedynie powoływanie przez Prezydenta RP Prezesów Sądu Najwyższego, co wymaga wyłonienia kandydatów na to stanowisko przez organ złożony z sędziów (zgromadzenie sędziów). Wyłącznie w przypadkach wskazanych w art. 144 ust. 3 Konstytucji akty urzędowe Prezydenta RP nie wymagają dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów. Powierzenie przez Prezydenta RP wykonywania obowiązków Prezesa Sądu Najwyższego nie jest wykonywaniem uprawnienia określonego w art. 144 ust. 3 pkt 23 Konstytucji, co powoduje potrzebę współdziałania Prezydenta RP i Prezesa Rady Ministrów. Tego rodzaju akt urzędowy najwyższych organów władzy wykonawczej, pozbawiony wyrażnej podstawy konstytucyjnej, nie jest jednocześnie uzasadniony potrzebą zapewnienia prawidłowego funkcjonowania izby Sądu Najwyższego, w przypadku wygaśnięcia kadencji Prezesa Sądu Najwyższego kierującego jej pracami. Przepisy ustrojowe określają bowiem wprost, kto zastępuje wówczas Prezesa kierującego pracą izby Sądu Najwyższego.

66. PPSN Małgorzata Manowska jako osoba wskazana przez Prezydenta RP do kierowania pracą Izby Cywilnej (dalej: Przewodnicząca Zgromadzenia), zwołała na dzień 7 września 2021 r. zgromadzenie w celu wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa IC.SN, mimo protestu większości członków zgromadzenia, powołujących się na treść uchwały zgromadzenia z dnia 29 czerwca 2021 r. i fakt niezakończenia wymienionych w tej uchwale postępowań toczących się przed TSUE. Przewodnicząca Zgromadzenia na posiedzeniu zgromadzenia w dniu 7 września 2021 r. odmówiła także poddania pod głosowanie zgłoszonego formalnie wniosku o odroczenie tego posiedzenia. W związku z tym trzynastoro sędziów powołanych do Sądu Najwyższego przed 2018 r., stanowiących większość członków

zgromadzenia, odmówiło udziału w obradach zgromadzenia. Spowodowało to brak wymaganego kworum z uwagi na treść art. 15 u.SN. Podobna sytuacja miała miejsce w dniu 16 września i 27 września 2021 r.

67. Po zakończeniu zgromadzenia w dniu 7 września 2021 r. sędziowie, którzy wniesli o odroczenie posiedzenia, złożyli oświadczenie, w którym wskazano między innymi, że uchwała zgromadzenia z dnia 29 czerwca 2021 r. nie została uchylona, nadal obowiązuje i nie ustały przyczyny jej podjęcia, a także, że Przewodnicząca Zgromadzenia w dniu 7 września 2021 r. odmówiła poddania pod głosowanie prawidłowo zgłoszonego wniosku o odroczenie zgromadzenia. Uzasadnienie tego wniosku wskazywało te same przyczyny, które zdecydowały o podjęciu uchwały z dnia 29 czerwca 2021 r. Dotyczyły one osobiście również Przewodniczącej Zgromadzenia.
68. Do przeprowadzenia zgromadzenia w dniu 27 września 2021 r. wystarczający był udział 1/3 sędziów tworzących skład Izby Cywilnej. Regulacja w tym zakresie została wprowadzona na podstawie zmiany do u.SN, nowelizowanej wielokrotnie po jej uchwaleniu w 2017 r. To rozwiązanie, obniżające w znaczący sposób wymagane przez ustawę *kworum*, spotkało się z krytyką jako przejaw działań podejmowanych przez władzę ustawodawczą w celu dostosowania przepisów u.SN do aktualnej sytuacji w Sądzie Najwyższym. Ograniczenie kworum wymaganego do dokonania wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego do 1/3 składu izby Sądu Najwyższego budzi poważne zastrzeżenia co do prawidłowości wyboru dokonanego przy zastosowaniu tej regulacji.
69. Na posiedzeniu zgromadzenia w dniu 27 września 2021 r. czternastu jego członków, powołanych na stanowiska sędziów SN przed 2018 r., stanowiących większość członków zgromadzenia, wniosło o odroczenie posiedzenia zgromadzenia co najmniej do 7 października 2021 r., w związku z zapowiedzią wydania przez TSUE wyroku w sprawie C- 487/19 na dzień 6 października 2021 r. Został złożony również wniosek o wystąpienie do Prezydenta RP o odwołanie PPSN z funkcji osoby kierującej pracą IC.SN. Przewodnicząca Zgromadzenia odmówiła poddania pod głosowanie tych

wniosków.

70. W wyborach kandydatów na stanowisko Prezesa IC.SN w dniu 27 września 2021 r. uczestniczyło wyłącznie dziesięciu członków zgromadzenia, powołanych do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego na podstawie uchwały KRS ukształtowanej na mocy ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r. Wymagane kworum dla odbycia zgromadzenia w tym składzie zostało zapewnione po przeniesieniu przez PPSN do orzekania w IC.SN dwóch osób powołanych wcześniej na stanowiska sędziowskie w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Marcina Łochowskiego i Jacka Widłę) oraz Mariusza Łodko powołanego wcześniej do Izby Dyscyplinarnej.
71. Wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa IC.SN dokonano wbrew stanowisku większości sędziów stanowiących skład IC.SN i z naruszeniem reguł określających funkcjonowanie zgromadzenia, będącego organem Sądu Najwyższego. Kolegialny charakter tego organu wymaga, aby jego decyzje były podejmowane w wyniku głosowania członków zgromadzenia, z zachowaniem reguł gwarantujących prawidłowy przebieg posiedzenia, obejmujących niewątpliwie poddawanie pod głosowanie wniosków członków zgromadzenia oraz odpowiedniego kworum, zapewniającego właściwą reprezentację wszystkich członków zgromadzenia.
72. Dlatego wymaga odpowiedzi kwestia, czy z punktu widzenia poszanowania, wpływającego z prawa Unii wymogu niezależności sądów i niezawisłości sędziów, zarządzenie o wyznaczeniu do orzekania w innej Izbie Sądu Najwyższego i wyznaczenie konkretnych spraw cywilnych, w których wyznaczeni sędziowie zwykle nie orzekają i pod tym kątem nie weryfikowano ich kompetencji do pracy orzecniczej, podjęte przez osoby o statusie identycznym, jak w C-487/19, a do tego wyłonione w ułomnej procedurze, opisanej powyżej, prowadzą ostatecznie do ukształtowania składu sądu z naruszeniem prawa stron do rzetelnego procesu, o którym nie świadczy tylko skład podmiotowy tego sądu, lecz także ciąg czynności o charakterze materialno–technicznym (wydanie zarządzeń: o wyznaczeniu sprawy do rozstrzygnięcia, zmianie sędziego sprawozdawcy, wyznaczeniu składu do

rozpoznania sprawy).

73. Stąd odpowiedzi, zdaniem sądu odsyłającego, wymaga także wykładnia prawa UE (art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz art. 47 KPP) w tym aspekcie, czy sędziowie powołani do składu sądu, mogą odmówić – z uwagi na zasadę pierwszeństwa prawa UE i dorobek orzeczniczy TSUE i ETPC – podjęcia i wykonania czynności w przydzielonych im sprawach, uznając jako nieistniejące zarządzenia obligujące ich do pracy w innej Izbie Sądu Najwyższego bez ich zgody czy też, mimo podniesionych dotychczas uchybień i naruszeń w obrębie praw kardynalnych, powinni przystąpić do orzekania, cedując *de facto* na strony decyzję o ewentualnym zaskarżeniu tego orzeczenia jako orzeczenia wydanego przez sąd w składzie ukształtowanym z naruszeniem art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 KPP.
74. Zaznaczyć też należy, że w związku ze skierowanym pytaniem prejudycjalnym o identycznej treści w innych kilkudziesięciu sprawach zawisłych przed Sądem Najwyższym zostało zawieszone postępowanie do czasu rozstrzygnięcia przedstawianej kwestii przez TSUE.

Przepisy prawa polskiego

W postępowaniu znajdują zastosowanie poniższe przepisy:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (dalej: Konstytucja)

- art. 45

1 Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

2 Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie;

- art. 183

1. Sąd Najwyższy sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania.

2. Sąd Najwyższy wykonuje także inne czynności określone w Konstytucji i ustawach.

3. Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego powołuje Prezydent Rzeczypospolitej na sześcioletnią kadencję spośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego;

ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym

- art. 1

Sąd Najwyższy jest organem władzy sądowniczej, powołanym do:

1) sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez: a) zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne, b) kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia ich zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych [...]

- art. 3

Sąd Najwyższy dzieli się na Izby: 1) Cywilną; 2) Karną; 3) Pracy i Ubezpieczeń Społecznych; 4) Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych; 4a) Odpowiedzialności Zawodowej;

- art. 15

§ 1 Prezes Sądu Najwyższego kieruje pracą danej izby.

§ 3. Do kandydatów na stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego oraz ich wyboru przez zgromadzenie sędziów izby Sądu Najwyższego przepisy art. 12 § 2, art. 13 oraz art. 13a § 1 i 2 stosuje się odpowiednio, z tym że do dokonania wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego wymagana jest obecność co najmniej 2/3 członków zgromadzenia izby Sądu Najwyższego. Jeżeli wyboru nie dokonano ze względu na brak wymaganego kworum, do dokonania wyboru na kolejnym posiedzeniu wymagana jest obecność co najmniej 1/2 członków zgromadzenia izby Sądu Najwyższego. Jeżeli także na tym posiedzeniu wyboru nie dokonano ze względu na brak wymaganego kworum, wybór może

zostać dokonany na kolejnym posiedzeniu w przypadku obecności co najmniej 1/3 członków zgromadzenia sędziów izby Sądu Najwyższego.

- art. 17

§ 1. Do kompetencji Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego należy: 1) dokonywanie wyboru 5 kandydatów na stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz przedstawianie ich Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej; 2) rozpatrywanie projektu informacji, o której mowa w art. 5 § 1, i przyjmowanie tej informacji; 3) rozpatrywanie innych spraw z inicjatywy Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Sądu Najwyższego, Kolegium Sądu Najwyższego lub co najmniej 5 sędziów Sądu Najwyższego; 4) podejmowanie uchwał w innych ważnych sprawach dotyczących Sądu Najwyższego;

- art. 29

§ 15 Sąd Najwyższy rozpoznaje wniosek na posiedzeniu niejawnym w składzie 5 sędziów losowanych spośród całego składu Sądu Najwyższego, po wysłuchaniu sędziego, którego wniosek dotyczy chyba, że wysłuchanie jest niemożliwe lub bardzo utrudnione. Wysłuchanie może nastąpić na piśmie. Sędzia, którego wniosek dotyczy jest wyłączony z losowania.

§ 16 Sąd Najwyższy wydaje orzeczenie w terminie 2 tygodni, licząc od dnia złożenia wniosku.

§ 17 Sąd Najwyższy oddala wniosek, jeżeli jest on bezzasadny.

§ 18 Uwzględniając wniosek Sąd Najwyższy wyłącza sędziego od rozpoznania sprawy. Wyłączenie sędziego od udziału w danej sprawie nie może stanowić podstawy do wyłączenia tego sędziego w innych sprawach rozpoznawanych z jego udziałem.

§ 19 Sąd Najwyższy z urzędu sporządza w terminie 3 dni uzasadnienie postanowienia wydanego na skutek rozpoznania wniosku.

§ 20 Odpis postanowienia wydanego na skutek rozpoznania wniosku wraz z uzasadnieniem doręcza się składającemu wniosek oraz sędziemu, którego orzeczenie dotyczy.

§ 21 Od postanowienia wydanego na skutek rozpoznania wniosku przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów losowanych spośród całego składu Sądu Najwyższego. Sędzia, którego orzeczenie dotyczy oraz sędzia, który brał udział w wydaniu zaskarżonego postanowienia, są wyłączeni z losowania.

§ 22 Odwołanie przysługuje podmiotowi, który złożył wniosek oraz sędziemu, którego orzeczenie dotyczy. Termin do wniesienia odwołania wynosi tydzień i biegnie dla każdego uprawnionego do wniesienia odwołania od dnia doręczenia postanowienia wraz z uzasadnieniem.

§ 23 Sąd Najwyższy rozpoznaje odwołanie na posiedzeniu niejawnym w terminie 2 tygodni od dnia jego wniesienia.

§ 24 W sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania toczącego się na skutek wniosku oraz postępowania odwoławczego stosuje się odpowiednio przepisy o zażaleniu obowiązujące w postępowaniu, którego wniosek dotyczy.

§ 25 Od prawomocnego postanowienia Sądu Najwyższego wydanego na skutek rozpoznania wniosku nie przysługuje wniosek o wznowienie postępowania lub skarga o wznowienie postępowania;

- art. 30

§ 1 Do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego może być powołana osoba, która: 1) posiada wyłącznie obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i publicznych; 2) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której nie wydano prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego; 3) ukończyła 40 lat; 4) jest nieskazitelnego charakteru; 5) ukończyła wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej; 6) wyróżnia się wysokim poziomem wiedzy prawniczej;

- art. 31

§ 3 Kandydaturę zgłasza się przez złożenie karty zgłoszenia kandydata na wolne stanowisko sędziego Sądu Najwyższego we wskazanej w obwieszczeniu izbie oraz dołącza się do niej - z wyjątkiem gdy kandydatem jest sędzia albo prokurator - informację z Krajowego Rejestru Karnego dotyczącą kandydata oraz zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego;

- art. 35

§ 1 Sędzia obejmuje stanowisko w izbie Sądu Najwyższego wskazane przez niego w karcie zgłoszenia kandydata, o której mowa w art. 31 § 3.

§ 2 Sędzia, za jego zgodą, może zostać przeniesiony przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego na stanowisko w innej izbie.

§ 3 Sędzia może być wyznaczony przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego do udziału w rozpoznaniu określonej sprawy w innej izbie oraz, za zgodą sędziego, do orzekania na czas określony w innej izbie. Wyznaczenie sędziego do orzekania w innej izbie, bez jego zgody, może nastąpić na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy w roku. Po upływie okresu wyznaczenia sędziego do orzekania w innej izbie, sędzia podejmuje czynności w sprawach przydzielonych mu w tej izbie do ich zakończenia.

§ 4 Przepisów § 2 i 3 nie stosuje się do Izby Odpowiedzialności Zawodowej;

- art. 43

Czas pracy sędziego określony jest wymiarem jego zadań.

- art. 82

§ 1 Jeżeli Sąd Najwyższy, rozpoznając kasację lub inny środek odwoławczy, poweźmie poważne wątpliwości co do wykładni przepisów prawa będących podstawą wydanego rozstrzygnięcia, może odroczyć rozpoznanie sprawy i przedstawić zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi 7 sędziów tego sądu.

§ 2 Sąd Najwyższy, rozpoznając sprawę, w której występuje zagadnienie prawne dotyczące niezawisłości sędziego lub niezależności sądu, odracza jej

rozpoznanie i przedstawia to zagadnienie do rozstrzygnięcia składowi całej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

§ 3 Jeżeli Sąd Najwyższy, rozpoznając wniosek, o którym mowa w art. 26 § 2, poweźmie poważne wątpliwości co do wykładni przepisów prawa mających być podstawą orzeczenia, może odroczyć rozpoznanie wniosku i przedstawić zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi całej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

§ 4 Podejmując uchwałę, o której mowa w § 2 lub 3, Izba Kontroli Nadzwyczajnej Spraw Publicznych nie jest związana uchwałą innego składu Sądu Najwyższego, choćby uzyskała ona moc zasady prawnej.

§ 5 Uchwała składu całej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego podjęta na podstawie § 2 lub 3 wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego. Odstąpienie od uchwały mającej moc zasady prawnej wymaga ponownego rozstrzygnięcia w drodze uchwały przez pełny skład Sądu Najwyższego, do podjęcia której wymagana jest obecność co najmniej 2/3 liczby sędziów każdej z izb. Przepisu art. 88 nie stosuje się.

77. ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych

- art. 22a

§ 5 Sędzia lub asesor sądowy, któremu zmieniono podział czynności w sposób skutkujący zmianą zakresu jego obowiązków, w szczególności przeniesieniem do innego wydziału sądu, może odwołać się do Krajowej Rady Sądownictwa w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania nowego zakresu obowiązków. Odwołanie nie przysługuje w przypadku: 1) przeniesienia do wydziału, w którym rozpoznaje się sprawy z tego samego zakresu; powierzenia obowiązków w tym samym wydziale na zasadach obowiązujących pozostałych sędziów, a w szczególności odwołania przydziału do sekcji lub innej formy specjalizacji.

§ 6 Odwołanie, o którym mowa w § 5, wnosi się za pośrednictwem prezesa sądu, który dokonał podziału czynności objętego odwołaniem. Prezes sądu przekazuje odwołanie Krajowej Radzie Sądownictwa w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania wraz ze stanowiskiem w sprawie. Krajowa Rada Sądownictwa

podejmuje uchwałę uwzględniającą albo oddalającą odwołanie sędziego, mając na uwadze względy, o których mowa w § 1. Uchwała Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie odwołania, o którym mowa w § 5, nie wymaga uzasadnienia. Od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa odwołanie nie przysługuje. Do czasu podjęcia uchwały sędziezia lub asesora sądowego wykonuje obowiązki dotychczasowe.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy

- **art.140** W przypadkach uzasadnionych rodzajem pracy lub jej organizacją albo miejscem wykonywania pracy może być stosowany system zadaniowego czasu pracy. Pracodawca, po porozumieniu z pracownikiem, ustala czas niezbędny do wykonania powierzonych zadań, uwzględniając wymiar czasu pracy wynikający z norm określonych w art. 129 k.p.

ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego

- **art. 398²⁰** Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

[az]

[ał]